

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

УДК 004.8:347.77

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОХОРОНИ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

К. І. Кухарчук

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

(м. Київ)

ORCID-0009-0005-3293-4742

e-mail: winaael3@gmail.com

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS A TOOL FOR THE PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS

K. I. Kukharchuk

Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

ORCID-0009-0005-3293-4742

Анотація. Стрімкий розвиток штучного інтелекту (ШІ) відкриває нові можливості для охорони та захисту прав інтелектуальної власності (ІВ). У роботі досліджено потенціал застосування ШІ у сфері ІВ, розглянуто актуальні технології, що забезпечують виявлення контрафактного контенту та захист авторських прав у цифровому просторі. Окремо проаналізовано проблеми етичного характеру та правову відповідальність.

Ключові слова: штучний інтелект, інтелектуальна власність (ІВ), охорона та захист прав інтелектуальної, порушення авторських прав, контрафакт, реєстрація ІВ.

Abstract. The rapid development of artificial intelligence (AI) opens up new opportunities for the protection and enforcement of intellectual property

(IP) rights. This paper explores the potential of using AI in the field of IP, highlighting current technologies that enable the detection of counterfeit content and the protection of copyright in the digital space. Ethical issues and legal liability are also analyzed separately.

Keywords: artificial intelligence, intellectual property (IP), protection and enforcement of IP rights, copyright infringement, counterfeiting, IP registration.

Захист прав інтелектуальної власності (ІВ) має фундаментальне значення для сприяння інноваціям, творчості та економічного зростання. У цифрову еру поширення онлайн-платформ і поява технологій штучного інтелекту створили нові складнощі та виклики для захисту прав інтелектуальної власності. Ці зміни вимагають ретельного вивчення існуючої правової бази та пошуку інноваційних рішень для ефективного захисту прав інтелектуальної власності.

Інтелектуальна власність охоплює творіння розуму, такі як винаходи, літературні та художні твори, промислові зразки, а також комерційні позначення - символи, імена та зображення, що використовуються в сфері торгівлі. Основні механізми правової охорони інтелектуальної власності включають патенти на винаходи, свідоцтва на торговельні марки, авторські права та комерційну таємницю. Ці механізми надають творцям ексклюзивні права на їхні твори, дозволяючи їм отримувати користь від їх використання.

Цифрове середовище створює значні проблеми для захисту ІВ, включаючи, анонімність порушників та проблеми юрисдикції, що виникають через глобальний характер Інтернету. Поява технологій штучного інтелекту ще більше ускладнює ситуацію, оскільки сучасні системи можуть генерувати контент, який порушує права інтелектуальної власності, або створювати нові твори, право власності на які

неоднозначне. Наприклад, інтеграція генеративних функціональних можливостей штучного інтелекту в онлайн-сервіси, такі як клонування голосу відомих співаків або автоматизована генерація онлайн-реклами, піднімає конкретні проблеми прав інтелектуальної власності та відповідальності, які вимагають ретельного розгляду для захисту прав як творців, так і інтересів споживачів. Проте наразі технології штучного інтелекту все частіше використовуються для покращення виявлення та захисту прав інтелектуальної власності. Наразі, в усьому світі досліджуються можливості використання штучного інтелекту для підвищення ефективності в реєструванні патентів, торгових марок, дизайну та інших процедур [9].

Попри явну небезпеку штучного інтелекту в контексті порушення прав інтелектуальної власності, він може стати важливим інструментом для покращення безпеки та захисту інтелектуальної власності.

Автоматизація процесів реєстрації ІВ за допомогою штучного інтелекту має потенціал для оптимізації та прискорення надання прав ІВ. ШІ може допомогти в оцінці відмінності торговельних марок та оцінці новизни винаходів, тим самим зменшуючи робоче навантаження на відомства інтелектуальної власності та мінімізуючи людські помилки.

Однак, до впровадження штучного інтелекту в системи реєстрації інтелектуальної власності слід підходити обережно, щоб переконатися, що він відповідає правовим стандартам. Відомства інтелектуальної власності заохочуються до ретельного дослідження, тестування та постійного моніторингу програм штучного інтелекту, щоб підтримувати цілісність і справедливість процедур інтелектуальної власності [9]. Наразі в світі вже використовуються спеціально розроблені моделі ШІ для охорони (захисту) прав ІВ.

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

У Європейському Союзі технології штучного інтелекту відіграли важливу роль у боротьбі з контрафактними товарами. Проект Microguard, який фінансується ЄС, розробив системи виявлення на основі штучного інтелекту, які дозволяють споживачам ідентифікувати підроблені продукти за допомогою стандартних камер смартфонів [6]. Ця інновація розширює можливості споживачів і покращує контроль проти підроблених товарів.

ВОІВ, також, використовує передові системи на основі ШІ для підтримки процесів інтелектуальної власності та покращення глобальної доступності. Global Goods & Services Terms Explorer допомагає заявникам на торговельні марки та експертам вибрати правильні терміни та класифікації кількома мовами. WIPO Translate долає мовні бар'єри, надаючи нейронний машинний переклад для патентів і наукового контенту. Такі інструменти, як WIPO Speech-to-Text і Global Brand Database Image Similarity Search, покращують документацію зустрічей і пошук товарних знаків за допомогою розпізнавання мовлення та аналізу зображень штучним інтелектом. Інші системи, включно з автоматичною патентною класифікацією, Vienna Classification Assistant і штучним інтелектом для сортування заявок на стажування, спрощують класифікацію та адміністративні робочі процеси, забезпечуючи ефективність і справедливість у всіх операціях [2].

Наразі приватні компанії які займаються сферою ІВ активно впровадили моделі ШІ, які значно зменшують навантаження та допомагають більш ефективно аналізувати галузеві тенденції та виявляти потенційні порушення.

Гарним прикладом стала приватна іспанська технологічна компанія, яка спеціалізується на захисті онлайн-брендів, розробила платформу на основі штучного інтелекту, яка відстежує сайти електронної комерції,

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

соціальні мережі та платформи цифрового контенту на наявність порушень авторських прав і контрафактних продуктів. Система Red Points використовує машинне навчання та розпізнавання зображень для виявлення несанкціонованих списків продуктів і шахрайської реклами. Після виявлення порушення система автоматизує процес видалення, подаючи запити на видалення, що робить захист прав інтелектуальної власності швидшим і ефективнішим [4].

Сінгапурська компанія, яка надає патентну аналітику, розробила систему Patsnap, яка активно використовується у всьому світі компаніями, дослідницькими установами та фахівцями з права для відстеження патентних портфелів, аналізу галузевих тенденцій та виявлення потенційних порушень. Використовуючи аналіз великих даних за допомогою штучного інтелекту, Patsnap допомагає компаніям випереджати конкурентів, пропонуючи розуміння нових технологій і потенційних ризиків для ІВ [8].

У Сполучених Штатах розроблено систему iTrace, що зосереджується на фізичному засвідченні автентичності продукту, застосовуючи штучний інтелект та блокчейн. Система використовує 3D-маркування і криптографічним відстеженням для перевірки оригінальності товарів. Поєднавши штучний інтелект та блокчейн, iTrace забезпечує захист від несанкціонованого втручання, запобігаючи підробкам у таких сферах, як фармацевтика, брендові товари та промисловість [7].

Ізраїльська компанія з кібербезпеки, використовує ШІ для моніторингу та захисту брендів в Інтернеті. Система сканує Інтернет на наявність підроблених доменів, фішингових сайтів і порушень торгових марок, використовуючи аналіз загроз на базі ШІ для виявлення та усунення ризиків. Автоматизуючи процеси захисту брендів, BrandShield

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

гарантує, що компанії підтримають свою репутацію в Інтернеті та захистять свою інтелектуальну власність[5].

В Україні розгортається використання штучного інтелекту в сфері інтелектуальної власності, зокрема в правових рамках, що стосуються контенту, створеного ШІ. Дискусії зосереджені на наданні прав *sui generis* на твори, створені штучним інтелектом, приймаючи до уваги унікальні виклики, які ШІ створює для традиційних законів про ІВ. Нове законодавство України (Закон про авторське право і суміжні права 2022 року), враховує виклики пов'язані з розвитком ШІ, і запроваджує спеціальний правовий режим (*sui generis*) для захисту результатів його діяльності, не порушуючи при цьому основних принципів авторського прав.

Інтеграція штучного інтелекту в захист прав інтелектуальної власності викликає питання щодо відповідальності. У ЄС запропонований Закон про штучний інтелект спрямований на усунення ризиків, пов'язаних із конкретним використанням ШІ, наголошуючи на основних правах і безпеці [1]. Визначення відповідальності за рішення, керовані ШІ, залишається складним і вимагає чіткої правової бази.

Прозорість алгоритмів має вирішальне значення для довіри до систем ШІ. Закон ЄС про штучний інтелект передбачає прозорість систем штучного інтелекту з високим рівнем ризику, але визначення та впровадження стандартів прозорості є складним завданням [1]. Забезпечення зрозумілості та підзвітності алгоритмів має важливе значення для їх етичного застосування.

Роль штучного інтелекту в забезпеченні прав інтелектуальної власності створює етичні дилеми, такі як потенційні упередження в алгоритмах штучного інтелекту та баланс між автоматизацією та людським наглядом. Наприклад, за даними опитування Gallup, лише 10%

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

американців вважають, що штучний інтелект є безпечним та буде корисним, натомість 40% переконані, що він більше шкодитиме ніж приносить користь[3].

Для вирішення цих проблем, потрібні етичні принципи та адаптована правова база для забезпечення справедливого та відповідального використання ШІ.

Висновки. Наразі штучний інтелект як створює нові проблеми та правові виклики так і значно покращує захист прав інтелектуальної власності, шляхом аналізу, вдосконалення механізмів, виявлення та запобігання порушень. Стрімкий розвиток ШІ створює складні юридичні, етичні та технічні проблеми. До них належать питання авторства творів, створених ШІ, відповідальності за автоматичні системи, прозорості алгоритмів і забезпечення етичного використання.

Таким чином, штучний інтелект одночасно є викликом і вирішенням для системи охорони та захисту ІВ. Для його ефективного використання потрібен баланс між впровадженням інновацій, удосконаленням законодавчої бази та дотриманням етичних стандартів. Такий підхід не тільки збереже цілісність інституції інтелектуальної власності, але й підтримає сталий розвиток економіки, орієнтованої на інновації.

Література

1. AI act. Shaping Europe's digital future. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai> (date of access: 15.04.2025).
2. AI tools and services. ai-tools-services. URL: [https://www.wipo.int/en/web/ai-tools-services#:~:text=WIPO%20has%20developed%20an%20AI,Patent%20Classification%20\(IPC\)%20schema](https://www.wipo.int/en/web/ai-tools-services#:~:text=WIPO%20has%20developed%20an%20AI,Patent%20Classification%20(IPC)%20schema). (дата звернення: 15.04.2025).

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

3. Bentley-Gallup business in society report. URL: <https://www.gallup.com/analytics/512066/bentley-business-in-society.aspx?thank-you-contact-form=1> (дата звернення: 14.04.2025).

4. Brand protection technology | red points. Red Points. URL: <https://www.redpoints.com/technology/> (дата звернення: 15.04.2025).

5. BrandShield® ai-powered digital risk protection. BrandShield® AI-Powered Digital Risk Protection. URL: <https://www.brandshield.com/customers/role/online-brand-protection/#:~:text=BrandShield%20has%20years%20of%20experience,PPC%20ads,%20and%20mobile%20apps.> (дата звернення: 14.04.2025).

6. CORDIS, cordis.europa.eu. A neural network based counterfeit detection system to verify the authenticity of products. CORDIS | European Commission. URL: <https://cordis.europa.eu/project/id/817170/reporting> (дата звернення: 15.04.2025).

7. Revolutionary AI and blockchain integration enhances anti-counterfeiting measures for global brands – itrace technologies. iTRACE Technologies – Helping our customers police their brands. URL: <https://itracetech.com/2024/05/13/revolutionary-ai-and-blockchain-integration-enhances-anti-counterfeiting-measures-for-global-brands/> (дата звернення: 12.04.2025).

8. Singapore's patsnap to revolutionize patent search with AI expansion - rockbird media. Rockbird Media. URL: <https://rockbirdmedia.com/singapores-patsnap-to-revolutionize-patent-search-with-ai-expansion/> (дата звернення: 15.04.2025).

9. Transformation of IP offices through responsible use of AI by james nurton. EUIPO EUROPEAN UNION INTELLECTUAL PROPERTY OFFICE. URL: <https://www.euipo.europa.eu/de/news/transformation-of-ip-offices-through-responsible-use-of-ai-by-james-nurton> (дата звернення: 13.04.2025).